

“neden yalınayak ölür / sabahları serçeler”

“küçük taşlar iklimi” Halim Yazıcı’nın dokuzuncu şiir kitabı. Bu kitapla yaşamın tüm iklimlerine yol almış şair. Ölümünün iklimi, aşkların iklimi, şiirlerin iklimi... Kedilerin, sardunyalarmın, çocukların iklimi... Bu iklimlerdeki “kokuların”, “gölgelerin”, “seslerin” dili olmuş şiirler. Küçük taşların ikliminde birlikte soluklanıp, şiirlerini ve şiire dair düşüncelerini sorduk Halim Yazıcı’ya:

Dilek Demirdelen: *Mehmet Yalçın “Şiirin Ortak Paydası” adlı kitabında “Sanatın bir özelliği de öğretilemez olmasıdır, çünkü özünde toplumsal olarak düzgüleşmiş bir göstergeler dizgesi değildir; bir yineleme değil, yaratmadır. Aynı özellik şiir içinde de geçerlidir. (...) Şiir üstüne verilecek dersler varsa, bu, şiire ve genel olarak şiire yaklaşım biçimi üstüne olmalı. Başka deyişle ozan adayları tinsel yönden desteklenmeli, yüreklendirilmelidir. Daha iyisi, şiirin ne olmadığı öğretilir.” diyor. Şiirin öğretilebilirliği konusunda sizin düşünceniz nedir? Öğretilir olduğunu düşünüyorsanız bu konuda siz nasıl çalışmalar yaparak şiire yol aldınız? Aksini düşünüyorsanız şiirin ne olmadığını nasıl kavradınız?*

Halim Yazıcı: Başımı gözümü yara yara yaşıyorum ömrümü. Başımı gözümü yara yara yaşamaya, öğrenmeye çalışıyorum şiiri de. Kanadı arkadaşlarımın dizleri, arkadaşlarım, dizelerim kanadı. Yararken tanıdım başımı, gözümü, insanları, aşkı, şiiri.

Usulca öğrenmeye başladım, öğrenmeye çalışıyorum henüz şiirin ne olduğunu, ne olmadığını. Sanatın, özelde ise şiirin öğretilemez olmasının derinliğinde, Mehmet Yalçın’a katılmamak elde değil.

Şiir; müziğini, matematiğini, dizinin yapısını, dizeyi oluşturan bir tek kelimenin/kelimelerin önemini kendisinden önce/sonra gelecek olanın varlığını müthiş önemseyen iç denizidir hayatımızın.

Şiir öğretilemez, ancak, şiirin ne olmadığı konusunda elbette beyin fırtınaları yaratılabilir. Şiir düşünenler kesintisiz desteklenmeli, gelişmelerine yol açacak tüm detaylar kolaylaştırıcı olarak önüne serilmeli. Evet, tinsel iletişimleri, duygusal kimlikleri ön planda tutulmalı şiir düşünen yazarların. Zaman, onların şiir çağlayanı içinde kendi nehirlerini, deltalarını oluşturmada en önemli etken olarak yanlarında olacaktır. Onlarsa zamanı çelik bükücü gibi bükcekler; kendi şiir nefeslerini, coğrafyalarını oluşturacaklardır.

Hayatın ne olmadığını anladığımızda, şiirin de ne olmadığını kavramaya başlarız usulca. İhanetleri, benmerkezci kimlik kırılmalarını çokça görürüz bu serüven içinde. Onlar kırılırken biz de kırılırız, inciniriz. Onlar mutlu olurken biz de mutlu olur, uçarız kanatlı/kanatsız resimlerinde hayatımızın.

Dilek Demirdelen: *J. L. Borges ‘in “yaşamın temel gerçeği kelimelerin varlığı ve o kelimelerden şiir yaratma olasılığıdır.” sözüyle başlamışsınız kitaba. Hem bu söz hem de yukarıdaki soruyla ilişkili olarak yaratma eyleminin anlamı nedir sizin için?*

Halim Yazıcı: Hayatımız hep bir olasılıklar/belirsizlikler dengesi/dengesizliği üzerinde nefes almakta. Bir an bir tarafı ağır basıyor, bir başka an diğer tarafı ağır basıyor. İstikrar, şiiri öldürür.

Tek düze bir deniz, tek düze bir yol, tek düze bir dize, ne ömrümüze ne de şiirimize el verir.

Yaratma eylemi, yaşama ait eylem bütününden ibarettir. Yaşama eylemimiz ne kadar içten, ne kadar doğal, kendiliğindense, sanatsal yaratımın serüveni de o kadar samimi, doğaldır. Zaten üretilen ürün olarak bir sanat eserinin niteliği, onun yaratım sürecinde gizli değil midir?

Kelimelerin varlığına gelince. Bir cümleyi neyle kurarsınız? Kelimelerle, yaşamınızla, kanınızla, onların yan yana, alt alta, üst üste gelmesiyle değil mi? Şiirimizi de hayatımızla birlikte öyle kurmuyor muyuz? Yanlışlarımızla, doğrularımızla, acılarımız, aşklarımız, yalnızlıklarımızla, onların minik ayrıntılarıyla temel taşlarını örmüyor muyuz ömrümüzün

detaylarını? Minik ayrıntılar, bir cümlenin temel taşları, kelimeleri değil mi? İşte onlarla oluşturuyoruz ne varsa ömrümüze ait. Bunu yazıyorum, becerebildiğim kadar.

Yaratma eyleminin anlamı, tek başına hayatın anlamıdır. Bir çocuk, yaratabildiği sürece oyun oynayabilir. Oyun oynadığı sürece yaratabilir. Bir aşk, kendini değiştirebildiği, geliştirebildiği sürece yaratabilir geleceğini. Yaratabildiği sürece de yeniler kendini, iç ritmini, dengesini, sonsuzluğunu. Şiir de öyle. Kendinin tekrarı bir şiir, kendinin tekrarı bir aşk gibidir. Zaman içinde balondaki hava biter söner. Ne bulutları okşayan renkleri, ne de güzelliği kalır içinin.

Dilek Demirdelen: *“küçük taşlar iklimi”nin yaratım süreci ile ilgili bize neler aktarabilirsiniz? Diğer kitaplarınızı yaratma sürecinden farklı bir iklimi var mıydı bu kitabın? Yoksa her kitabın yaratım iklimleri birbirine benziyor mu?*

Halim Yazıcı: “küçük taşlar iklimi”nin yazım süreci, diğer kitaplarımdan farklı değil. Ama bir o kadar da farklı. Çünkü ne yaşıyorsam onu yazıyorum. Daha önce üretilenleri yazan, şimdiki üreten olmadığına göre, yazılanın farklı nehirlerden beslenmesi doğal. Her zaman diliminin doğal yaratım süreci, kendi içinde dengesini yaratıyor. Yanlış, doğru, acı, gerçek, yalan yapıldak ne varsa şu gök kubbe altında, işte onu öylece yaşıyor, kalemim döndüğü kadar yazmaya çalışıyorum.

Ancak, elbette her kitap bir başka iklimin, bir başka zaman diliminin, bir başka acının, bir başka kimliğin, sürecin dar/geniş boğazlarından geçmektedir. “küçük taşlar iklimi” ise biraz daha özenli, ayrıntıların, teknik sorunların olabildiğince inceltildiği bir dosya oldu diğerlerine oranla. Ya da bana öyle geliyor.

Dilek Demirdelen: *“nasıl çıksam / kanından şiirim” diyorsunuz “ay çekirdeğinden” adlı şiirinizde. Şair, şiirle göbek bağı ne zaman kesmeli?*

Halim Yazıcı: Vücudumuzda milyonlarca kılcal damar, birbirinin altından, üstünden, kenarından köşesinden kıvrılarak uzar gider ve bir ana toplar/atar damara ulaşır sessiz sedasız. İçi kanla doludur damarın. Şiirin içi de kanla, acıyla, aşkla doludur. Kesip atamazsınız onu. Ölürsünüz. Şair de kesip atarsa şiiri hayatından, kangrene dönüşür ömrü.

Karlı bir dağın başından ne zaman keserseniz karı, kestiğinizde çırılçıplak nasıl görürseniz dağı, şiiri de o zaman keser şair kendi kalbinden. Görmek için çıplaklığını kalbinin. Bu yüzden kesmeye pek cesaret edemez şair, göbek bağından şiiri.

Buradan hareketle şunu söyleyebilirim ki, şairin şiirinin kanından çıktığı andır şiirin oluşmaya başladığı an.

Dilek Demirdelen: *İnsanlarla, doğayla, dünyayla olan dertleriniz gibi şiirle olan dertleriniz de yer almış kitabınızda. “Basit şiirler”, “tehlikeli şiirler”, “sudan şiirler”, “gri şiirler” gibi şiir nitelemeleri var dizeleriniz içinde. Bu nitelemelerden yola çıkarsak sizin için şiirin bir tanımı var mı? Bu tanım içinde şiiri sınıflara ayırıyor musunuz? Basit şiirler nasıldır? Ya da tehlikeli şiirler? Şiirler nasıl grileşir ya da sudan olur? Bu nitelemelerinizi bize açıklayabilir misiniz?*

Halim Yazıcı: Abartılı yaşıyoruz. Nefes almalarımız abartılı. Ses tonumuz, ayak ayak üstüne atışımız, bir yerlerde görünme telaşımız, kendimizi mutlaka birilerinin ardında, önünde, sağında, solunda, yanında görme merakımız ne kadar gereksizse, o kadar da abartılı. Hiç farkında değiliz inceliklerin, ayrıntıların, bir kedinin patisinin ‘pembe düşü’nün. Kıvrılan bir insanın yerde duran bakışının hangimiz farkında. Tırnaklarını çıkarmış bir avuç hırçınlık düşkünü saldırgan, tırmıklıyor ne varsa güzele ait hayatta. Bu yüzden sadelik, bu yüzden incelikler, bu yüzden basit aşklar, basit/tehlikeli şiirler daha yakın bana, ruhuma iyi geliyor.

Basitliğin içindeki volkan, volkanın içindeki aşk her an bir başka volkana, bir başka aşka gebe olduğundan şiiri barındırır içinde.

Şiirin tanımı, şiirin içinde gizlidir. Elbette tanımlanabilir, elbette tanımlanamaz şiir. Çünkü şiir, şiirdir.

Şiirin sudan bir ömür olduğunu düşünürseniz, sudan bir şiir, içinde sadeliği barındırır. Şiiri, giydiğiniz gri göğe, ovalara, dağlara benzetirseniz, içinde bulutsu müzikler duyarsınız kalbinizin.

Dilek Demirdelen: *Kalbin ölümü, şarkıların ölümü, dünyanın ölümü. Genç ölümler, balık ölümleri... Pencerenin pervazının ölümü! Çocukların, silahların, kurşunların ölümü. “kaç ölüme tanık / ömrüm” diyorsunuz. Bir dizinizde ölümü nefesimizden çektiğimizi söylüyorsunuz. Diğer kitaplarınızla karşılaştırıldığında ölüm izleği “küçük taşlar iklimi”nde çok daha yoğun kullanılan bir izlek olmuş. Bunun nedeni nedir? “ağaçları bilemedik / bildiğimiz ölümdü” derken bilinen tek gerçekliği ölüm olarak mı kabul ediyorsunuz?*

Halim Yazıcı: Hayatınızda sizi sarsan, şiirinizi sarsan, deprem etkisi yaratan kırılmalar olmuştur. En yakınınızı, en uzağınızı, en onulmaz yerinden, sizden habersiz, sizin onayınız, görüşünüz, bakışınız olmaksızın alıp götürürler sizden.

Ölüm, tek başına bir şey değildir. Geride aşklarını, hayatının renklerini, kalbinde biriktirdiği yağmurları da alıp götürür. İnanamazsınız. Birden eliniz kolunuz, şiiriniz, dansınız, fotoğrafınız, ömrünüz sessizce, sakın bir su gibi kalakalır avucunuzda.

Ölürken yok olan değil, ölürken dirilen bir şiir gibidir hayat. Hiç babanızın gözbebeğinin rengini gördünüz mü öldüğünde? Ben gördüm. Hiç ablanızın yanağındaki hıçkırığı gördünüz mü öldüğünde? Ben gördüm. Hiç arkadaşınızı gördünüz mü vurulurken arka sol omzundan? O'nun omzunun öldüğünü, son nefesini verdiğini gördünüz mü? Ben gördüm.

Hiç, bir şiir bıçaklanırken gördünüz mü dizesinin orta yerinden? Ben gördüm hepsinin kanlarını. Sessiz bir akarsu gibiydi hepsi.

Dilek Demirdelen: *“gölgesi ölür şiirin” derken ölümün asıl kahraman olduğu dünyada şiirin sadece gölgesinin ölebileceğini, kendisinin asla ölmeyeceğini mi imliyorsunuz? “vurulan her şiir / yeniden büyür” diziniz de bu düşüncüyü destekler nitelikte diye düşünüyorum. Gölgenin ölümü derken şiirin okuyucular üzerindeki etki alanı mı anlatmak istediğiniz?*

Halim Yazıcı: Bir önceki yanıt sanırım bu soruya yeterli gelecektir. Ancak şunu ilave etmeliyim ki, filmin esas oğlanı şiirdir. Esas kızın şiir olduğu gibi. Geride kalan ne varsa gölgesidir o'nun. Gölgesi koşar, ölür, kendisinden önce.

Bu yüzden vurulan her şiir/ yeniden büyür.

Bu yüzden öncüdür gölgesi şiirin. Kördür, gider savaşır ölür. Kalansa şiirin kendisidir. Bir anlamda verdiği savaş, öncü savaşıdır.

Dilek Demirdelen: *Bir şiirinizde “ah! bilsem / bilemediklerimi” derken, bir başkasında “iyisi mi / bütün bildiklerini unut” diyorsunuz. Bildiklerinizden yorulduğunuzu, ne gelirse başa bilmekten geleceğini söylerken, diğer yandan küçük kedicige “bütün bildiklerini / anlat bana / küçük kedicik” diye sesleniyorsunuz. Sorularla, sorgularla sürekli bilmeyi istiyorsunuz. Bilmek ya da bilmemek. Bu ikilemi yaratan neden nedir acaba?*

Halim Yazıcı: Hani insan bazen, keşke bilmeseydim, dediği anlar olur ya. Okumasaydım, görmeseydim, yaşamasaydım, ölmeselerdi ellerimde arkadaşlarım. Arkadaşım ihanet etmeseydi ellerine, görmeseydim kırılan aşklarını alınlarında onların. Birikir, birikir, büyür, kocaman olur sorular zinciri içinizde.

Bazen damlalarla birikir, dolar, taşar, yorar hayat sizi. Dağlarla, kedilerle, çiçeklerle, balıklarla konuşup bildiklerinizi/bilmediklerinizi paylaşmak istersiniz. Unutmak istesiniz bütün bildiklerinizi, hayatın size yüklemek istediklerini bir çırpıda veya azar azar yok saymak istesiniz ömrünüzden. Bir arınma, durulma, sadeleşme evresi geçmektedir şiirinizin kıyısından/tam orta yerinden.

Bu ikilem gibi görünen, ancak kendi içinde bir bütünü içtenlikli parçaları olan sorular/sorgularla büyütüyoruz içimizdeki çocuğu.

Dilek Demirdelen: *Aşkî şiirin vatanı olarak imlemiştir bir şiirinizde. Şiir ve aşk desek? Ne dersiniz?*

Halim Yazıcı: Aşk, şiirin vatanıdır, doğrudur. Aşk, hayatımızın vatanıdır, doğrudur. Aşk, yıllar önce dediğim gibi cazdır, doğrudur. Aşk, delilik halidir, doğrudur.

Aşkî, kendini var eden temel küçük taşlarından, iklimlerinden koparırsanız, vatanından, tam da kalbinin orta yerinden koparmış olursunuz. Toprağından koparılıp saksıya dikilmeye çalışılan anemonlar gibi nefes alamaz aşk o zaman. Bu yüzden vatansızdır aşk.

Sürekli devrim halidir ömrümüzün.

Dilek Demirdelen: *Yıldırımların, çakıl taşlarının kokusu. Barışın, gri kızın, dizelerin sesi. Teflerin, şiirlerin, sardunyalardan gölgesi... “Kokular”, “sesler” “gölgeler” neden bu kadar değerli sizin için?*

Halim Yazıcı: Okuduğunuzda müziği duymalısınız. Müziği dinlediğinizde ise, bir şiir okuma hali yaşamalı ruhunuz. Bir caz kulübünde canlı bir performans izler gibi atmalı kalbiniz, şiiri soluduğunuzda. Güzel bir şiir okuduğunuzda, teflerin, zillerin, gölgelerin, kokuların, sardunyalardan dansını hissetmelisiniz en onulmadık yerlerinizde.

Değerliler, çünkü şiirimizin varlığını onlara borçluyum. Onların verdiği enerjiye.

Dilek Demirdelen: *Tersten yaşamak düşüncesi bu kitabınızda da yer alıyor. Akışı tersine çevirmek bir meydan okuma mı? Kime, neye, nasıl meydan okuyorsunuz?*

Halim Yazıcı: Şiir bir başkaldırı, hayatı olağan akışından olağanüstü akışına çevirme, yönlendirme/yönetme çabasıdır doğanın.

Benim ne kimseye, ne de doğaya bir meydan okuma niyetim var ne de lüksüm.

Şiir zaten bunu yeterince yapıyor.

“tersten diyalektik” şiirimde olduğu gibi: “ben aynı yanlış taşı / aynı yanlış yerden alıyor / aynı yanlış denize atıyorum / hangi sözü bulup çıkarsam / dağların kör kuyusundan / aynı yanardağ aynı gözyaşı.”